

גנזי המלך

142 קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע נופות

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

משפטו של דוד המלך

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

העשיר נחמל לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לאדם הפא לו ויקח את כבשת האיש הראש ויעשה לאיש הפא אליו" (שמואל ב יב).

הנה, אם היה נתן הנביא מדבר כן לבית דין, היו עונים לו: קודם כל הרי אתה עד אחד והתורה אמרה: "לא יקום עד אחד" (דברים יט). ואין חילוק אם הוא נביא, או לא, כך הוא דין תורה, ואף אם יהיו שני עדים, יחייבוהו לשלם ארבע כבשות ותו לא, אבל ראה מה כתוב: "ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי ה' פי בן מות האיש העשה זאת:

ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל אשר לא חמל" (שמואל ב יב).

הנה פירש דוד פסק דינו וביאר היטב: "ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה". דהיינו: מדין תורה, ו"בן מות האיש...ועל אשר לא חמל". ויש להתבונן: למה חייבו מיתה עבור גניבה גרידא? היכן מצינו דין כזה לחייב מיתה עבור עבירה של גנבה, שאין זה אלא לא תעשה בעלמא ואפי' מלקות ליכא, כי הוא ניתק לעשה.

המשך בעמ' 2 <<<

במד"ר: 'הרא הוא דכתיב: "לשלמה משפטיה למלך תן" (תהלים עב) (שמות ל טו).

יש להבין כונת חז"ל שהביאו את הפסוק: "משפטיה למלך תן". ועוד: "לפניהם" כתיב - לפני הדיינים, ולא דוקא 'למלך' שייך המשפט?

אבל הענין הוא: דהנה משפט הבא לפני ב"ד הוא קצוב לכל, בלא הכול, אם אחד גנב חפץ ונתחייב לשלם כפל, אין חילוק אם הגנב הוא עני מדוכא וגנב ככר

יפטר רק בתשלום כפל?

התשובה היא: כי בדין שמים אין אדם כזה מנוקה עדין, ועתיד ליתן את הדין על אכזריות לבו ויענש חמורות.

ומצינו כן בדוד, כאשר בא אליו נתן הנביא במעשה דבת שבע: "וישלח ה' את נתן אל דוד ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש: לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: ולרש אין כל פי אם פקשה אחת קטנה אשר קנה ויחקה ויתגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו תשקב ויהי לו כבת: ויבא הלך לאיש

לחם מעשיר גדול, או עשיר גדול גנב מעני שבעניים, שניהם חייבים כפל ממה שהוא גנב לא פחות ולא יותר.

וכן אם אחד אכל כזית בשר נבלה משום שהיה רעב מאד ולא היה לו דבר אחר לאכול, או שהיה בשר כשר לפניו ואכל בשאט נפש כזית נבילה, הנה, לענין עונש מלקות בב' אופנים אלו, הדין שוה להלקותו ל"ט מלקיות ולא יותר.

ואל תתמה שלפ"ז נמצא שאנו מענישים עונש קל מאד את העובר עבירה במצב חמור הרבה, כי אם עשיר יגנוב דבר חיוני מעני חבירו וקרובו, למה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

פלוני שלמד תורה כמה ימים דרכיו, כמה מתקנים מעשיו (יומא פו). נמצא שהבחור המשכיל הלזה מחוץ לעצם ההנהגה הטובה והברכה אשר צפון בה, הרי הוא גם מזכה אחרים בתורה ויראת השם לדורי דורות.

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא א).

במדרש נאמר: 'זה שאמר: מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יתקנה' (משלי כט). מלכה של תורה "במשפט" שהוא עושה, מעמיד את הארץ. 'ואיש תרומות יתקנה' אם משים אדם עצמו כתרומה הזו שמושלכת בזויות הבית ואומר: 'מה לי בטורח הצבור, מה לי בדיניהם, מה לי לשמוע קולם, שלום עליך נפשי' הרי זה מחריב את העולם. הוי, 'ואיש תרומות יתקנה'. מעשה ברבי אסי כשהיה מסתלק מן העולם נכנס בן אחותו אצלו מצאו בוכה א"ל: 'רבי מפני מה אתה בוכה? יש תורה שלא למדת ולימדת? הרי תלמידך יושבים לפניך. יש גמילות חסדים שלא עשית?! ועל כל מדות שהיו בכך היית מתרחק מן הדינין ולא נתת רשות על עצמך להתמנות על צרכי צבור' א"ל: 'בני, עליה אני בוכה! שמא אתן דין וחשבון על שהייתי יכול לעשות דיניהם של ישראל' הוי: 'ואיש תרומות יתקנה' (תנחומא משפטים ב).

מכאן לימוד נפלא: הרי רבי אסי היה שקדן נפלא כל ימיו בתורה, כמו שאמר בן אחותו: 'יש תורה שלא למדת ולימדת? הרי תלמידך יושבים לפניך' וגם עסק בגמילות חסדים, כמ"ש: 'יש גמילות חסדים שלא עשית?' ומה שהתרחק מהתמנות על הציבור היה ממדות טובות כמו שאמר בן אחותו, ובכ"ז פחד רבי אסי עד לככי, שמא יתן דין וחשבון על זה שלא עשה דינים של ישראל.

מזה למדים עד כמה גדולה החובה להשתתף בצרכי ציבור ולעשות לטובת הכלל ולא להסתפק רק בעשיית צדקה ומעשים טובים לעצמו. ק"ו אם אדם מתרשל להשתתף בעניני הכלל מחמת עצלות ויאמר: 'שלום עליך נפשי' שמחריב את העולם. ועליו נאמר: 'ואיש תרומות יתקנה', אבל מי שמתתף בדיני ישראל וענינם, עליו נאמר: 'במשפט יעמיד ארץ'! נפלא הדבר להתבונן בזה. ■

'(שמו"ר ל יד). כך אדם שונה הכל, אם יש לו יראת חטא, הכל שלו ואם לאו, אין בידו כלום.

למדנו שבמשפט שמים מענישים על תכונת האדם. על הנטיה שבלבו, אף אם לא עשה רע במעשה. ועונש זה חמור הרבה יותר ממעשה העבירה עצמה. וכמ"ש בדוד, שעל מעשה הגניבה חייבו לשלם: "אַרְבַּעַתִּים" אבל על האכזריות שבדבר אמר: "כִּי בֶן מֹת הָאִישׁ.. וְעַל אֲשֶׁר לֹא חָמַל!" ודאי סנהדרין אין יכולים לשפוט אדם עבור מדותיו, רק על מעשה העבירה כפי חוקי התורה, משא"כ משפטי שמים.

וכן הוא בכל מדות שבלב, אע"פ שלא כעס ממש ולא עשה רע, מ"מ חוטא הוא על שצפונה בלבו הנטיה המזויפת! ולמשל: אם אחד עשה שטרות מזויפים הרבה, ודאי עונשו גדול, אבל אם נמצא אצל אחד את המכונה שעושה שטרות אלו, אע"פ שלא הפעיל מכונה זו ולא עשה שטרות מזויפים מעולם, האם לא יענש על זה?

והיינו שאמר הכתוב: "תועבת ה' גם שניהם" (משלי יז). גם החזקת המכונה שעושה את הזיופים, חטא הוא, ותועבה היא!

אכן יש לדעת כי לא בנקל מגיעים לטהר המדות והנטיות שבלב, כי הם אינם בורחים מעצמם, וההכרח לעמול ע"ז ביגיעה רבה תמיד בלא הפסק וללא היסח הדעת. וכבר אמר שלמה ע"ה: "חַנֵּךְ לְנַעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַם כִּי יִזְקֶנָה לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" (משלי כב). ופירש הסבא ז"ל: "גַם כִּי יִזְקֶנָה לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" - מהחינוך! כלומר: שגם לעת זקנותו של אדם יעמוד תחת חינוך בעמל וביגיעה תמיד!

מעתה עיקר עבודת האדם ותכליתו כאן בעולם הוא: שיהיו תכונותיו ונטיותיו כולם לטובה. כי 'ה' יִרְאֶה לְלִבְךָ" (שמואל א טז).

הקב"ה שופט בני אדם ומביט בעיקר על הלב! אשריהם הצעירים המשכילים על דבר אמת, אשר נותנים לבם ונפשם על עבודת המדות ותכונות הנפש וכשבאים לבית הוריהם ניכר עליהם שהם בני תורה, אנשים בעלי קומה! בפרט ככיבוד אב ואם, אשר מצוה זו מן המושכלות.

אז יתקדש שם שמים על ידינו, שיכירו כולם כי הוא בן ישיבה בן תורה! ויראו עליו באצבע ויאמרו: 'אֲשֶׁרֵי אָבִיו שֶׁלְמָדוּ תוֹרָה, אֲשֶׁרֵי רַבּוֹ שֶׁלְמָדוּ תוֹרָה. רְאִיתֶם

אבל דוד חייבו מיתה לא מדין ב"ד, אלא מדין שמים! במשפט שמים אין מתחשבים רק על המעשה, אלא גם על הנטיה והתכונה שבלב, ולכן אפשר לאדם שעבור מדת אכזריות שבו יענש במשפט שמים בעונש מות!

ומצינו הלכה מחודשת זו רק במלך שמותר לו לשפוט ולהעניש כמשפט שמים.

כ"כ הרמב"ם וז"ל: 'כל ההורג נפשות שלא בראיה ברורה, או בלא התראה, אפילו בעד אחד, או שונא שהרג בשגגה, יש למלך רשות להרגו ולתקן העולם כפי מה שהשעה צריכה. והורג רבים ביום אחד ותולה ומניחן תלויים ימים רבים, להטיל אימה ולשבר יד רשעי העולם' (מלכים ג י). וזהו שאמר דוד: 'כִּי בֶן מֹת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת'. כלומר: מכיון שהבאת דין זה לפני, אני בתורת מלך, איני צריך לב' עדים וכן אני דן אותו למות כמשפט שמים עבור מדת אכזריותו, כדי 'להטיל אימה ולשבר יד רשעי העולם'.

וזהו מה שאחז"ל כאן: 'הדא הוא דכתיב: 'משפטיה למלך תו וצדקתה לכן מלך' פירושו: 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' דהיינו: החוקים והמשפטים הקצובים לכל, אלו המשפטים תשים 'לפני הדיינים' ולכל ב"ד וב"ד שיעמדו להם לישראל. אבל 'משפטיה' דהיינו: משפטי שמים, במה שנוגע למדות האדם, אם זה אכזריות, או רשעות, שלא למדוד לכל אדם בשוה, משפט זה השמימי 'למלך תו' כי המלך יש לו רשות גם להעניש על זאת.

למדנו: שעל מדת אכזריות מתחייב מיתה. ומצינו בחז"ל: 'מיום שקרב בית המקדש, אף על פי שבטלו סנהדרין, ארבע מיתות לא בטלו' (כתובות ל:). והרי זה נורא מאד לדעת כמה צריך האדם לחיות בתשומת לב גדולה על מעשיו, וביותר על המניעים את מעשיו והם המדות שבלב, ועל זה צריך יראת שמים הרבה.

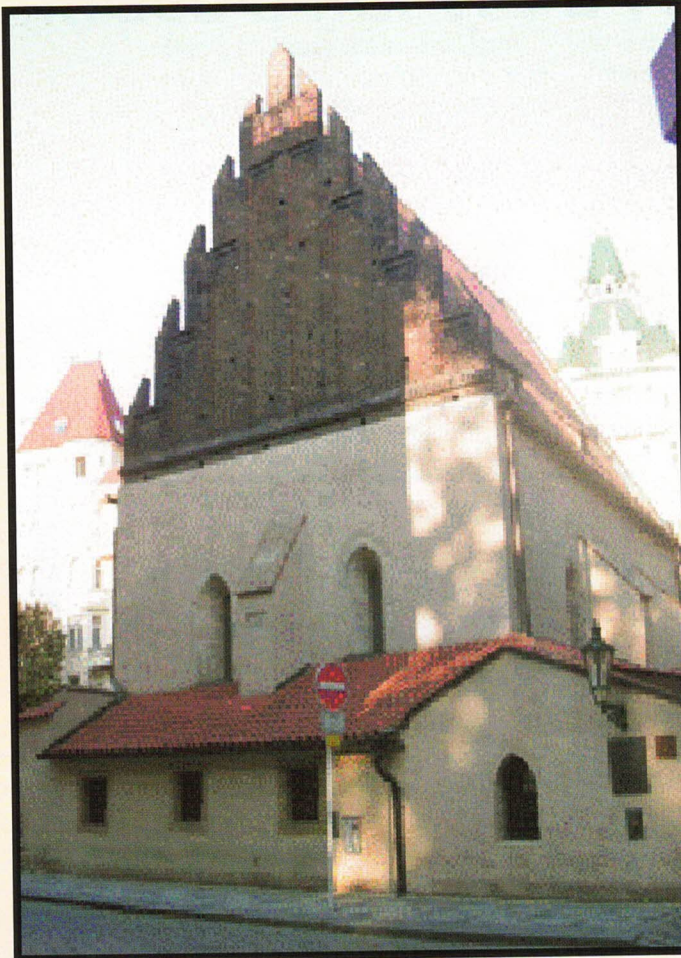
אחז"ל: "'יראת ה' טהורה עומדת לעד" (תהילים יט). מהו? כך אתה מוצא אדם שונה מדרש הלכות ואגדות ואם אין בו יראת חטא אין בידו כלום. משל לאדם שאמר לחבירו: 'יש לי אלף מדות של תבואה, יש לי אלף מדות של שמן, ואלף של יין' א"ל חבירו: 'יש לך אפותיקאות ליתן אותן בהם? אם יש לך כן, הכל שלך! ואם לאו, אין בידך כלום"

מעשי גדולים

"וּרְפָא יִרְפָּא"

המלים האחרונות שאמר רבה של פראג, קודם להסתלקותו

הציגו לו את תעלומת הדברים ובקשו ממנו להסביר להם למה התכוון הרב שנפטר כשאמר: "ודלמא, רבי מאיר הוא". השיב להם מיד שהדבר פשוט ביותר: בגמרא נאמר: **ש'רוב גוססין למיתה'** (שבועות לז:). אבל רבי מאיר סבור, שצריך לחשוש גם למעוט, שהרי מעוט גוססים, נשארים בחיים. לזה התכוון הרב. שעה שנגשתם אליו ושאלתם מי יטול את מקומו השיב לכם: "ודלמא, רבי מאיר הוא"? - אולי יש לסמוך על דעתו של רבי מאיר שחוששים למעוט שנשאר בחיים ואין צורך כלל לחפש רב אחר? אבל עכשיו כשהוא נפטר, ברור שמן הראוי שתבחרו לכם רב מתאים וגדול בתורה. התשובה התקבלה על דעתם של ראשי הקהילה והיא היתה אחת מהסבות שהביאו לבחירתו של ה'נודע ביהודה' לרבה של פראג. ■

בקהילת פראג נהגו שלפני פטירתו של הרב, כאשר שכב על ערש דווי, היה קורא אליו את ראשי הקהילה ואומר להם את מי לבחור לממלא מקומו. כשהחמיר מצבו של מי שהיה רבה של פראג קודם ל'נודע ביהודה' נגשו ראשי הקהילה למטתו כדי לשאול אותו מי ראוי שישיב על כסאו לאחר פטירתו. הרב כבר היה חלוש ביותר והצליח לומר להם רק ארבע מלים: "ודלמא, רבי מאיר הוא". אמר, עצם את עיניו ויצאה נשמתו בטהרה. מבוכה רבה אחזה בראשי הקהילה, שלא ידעו איך להסביר את דברי הרב ולמה היתה כונתו. לאחר התייעצות ממושכת החליטו למנות לממלא מקומו של הרב, רק את מי שיצליח לתת הסבר לדבריו הסתומים של הרב שנפטר. אחד המועמדים לרבה של פראג היה ה'נודע ביהודה'. בשעה שהתייצב לפני ראשי הקהילה, הם

עלי הגיון

"וְנָשִׂיא בְעַמָּךְ לֹא תֵאָר"

מדוע הזהירה התורה על כבודו של נשיא ורב, בנוסח של איסור לקלל אותו?

לאחרי **כְּמוֹךְ**. מדוע? כי שנאה של את, יכולה רק לבוא מתוך סבה מיוחדת, כמו קנאה שהביאה לשנאת האחים ליוסף. במקרה כזה, זה כמעט בלתי אפשרי לבקש מהאח שיאהב את אחיו. בגלל זה התורה לא מצוה עליה. ומה ביחס לרב? גם לזה לא נמצא חיוב בתורה בנוסח: **"ואהבת את הרב"** גם לא נאמר: **"לא תשנא את הרב"**, שכן שניהם דברים שקשה לעמוד בהם והתורה הרי אינה מחייבת לעשות דבר שלא ניתן לעמוד בו. לכן חייבה התורה רק לעמוד ב**"וְנָשִׂיא בְעַמָּךְ לֹא תֵאָר"**. אם אתה לא מסוגל לאהוב את הרב וגם לא, שלא לשנוא אותו, לפחות אל תקלל אותו... אבל... מקרה לסטור לרב על פניו, על זה אפילו התורה לא מצוה לנכון להזהיר. זה כבר לא שנאה ולא קללה, אלא משהו שהוא כלל אינו אנושי! ■

בעיירה קטנה שליד לומז'ה שבליטא, סטר קצב אחד, כרוך חוצפתו, לרב העיירה שהטריף בהמה ששחט עבורו. כשנודע הדבר לרבה של לומז'ה, הגר"א בקשט זצ"ל, שכר עגלה, נטל עמו כמה מתלמידי החכמים שלמדו בשיבת לומז'ה ונסע לעיירה. יצאה השמועה שרבה של לומז'ה עומד לשאת דרשה בבית הכנסת וכל יהודי העיירה התאספו להיכל. החל הגר"א בקשט זצ"ל את דרשתו ואמר: חז"ל אמרו: **ש'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו'** (עבודה זרה ג.). רש"י פירש: **"בטרוניא" - בעלילה'** (עבודה זרה ג.). שהקב"ה אינו בא **"בעלילה"** עליהם. כל מצוות התורה נתנו בצורה שניתן יהיה לקיימן. לגבי חבר, למשל, מצוה התורה: **"וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךְ"** (ויקרא יט יח). לא כן בנוגע לאח, שם מצוה התורה: **"לֹא תִשָּׂא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ"** (ויקרא יט יז) ואינה מצוה בנוסח: **"וְאָהַבְתָּ"**

פרשת 'משפטים'

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

התורה מדגישה: שגם את כל ההנהגות הטובות שבין אדם לחברו ראוי לנהוג מפני שכך צייתה התורה

הדה"ג שלמה ליונשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא א)

התנהגותית, היית חושב שמדובר בנושא שחוצה עמים ודתות ואשר דרכי הנימוס מחיבים זאת, על כן בא לומר לך שאנו עושים זאת אך ורק מפני שה' צוה על כך ואין זה מעלה ומוריד אם גם אחרים מקיימים חלק מנושאים אלו.

בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי" (שמות כא ב ג ד ה) אומר 'נועם המצוות': פרשת

עבד עברי רומזת לענין הנשמה והגוף. הנשמה חצובה מכסא הכבוד וה' מכריח אותה לרדת לעולם הזה 'לקנות לה עבד' - הגוף. הגוף נועד לקיים מצוות מעשיות, לכן הוא עבד של הנשמה. איזה עבד? "עבד עברי". דהיינו: עוברים מעבר לים כדי לחפש פרנסה. אבל ה'זבולון' לא שוכח את תפקידו והוא תומך ביששכר.

אומר רש"י: "ואלה המשפטים" - כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים ו"אלה" מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני. (שמות כא א)

למה התורה מדגישה שהחוקים של פרשת משפטים ניתנו מהר סיני וכי מצות שילוח הקן למשל, לא ניתנה מהר סיני?

אומר רבי יהודה צדקה ב'קול יהודה': לומר לך שגם כל הדברים וההנהגות הטובות שבין אדם לחברו - אל תעשה אותם מפני שכך נהוג לעשות או מפני שכך ראוי לנהוג, אלא מפני שכך צייתה התורה.

וכך מפרש רבנו עובדיה מברטנורא את הנאמר בתחילת מסכת אבות: 'משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע' (אבות א א) 'אומר אני, לפי שמסכת זו אינה מיוסדת ע"פ מצוה ממצוות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא, כולם מוסרים ומדות! וחכמי העולם ג"כ חברו ספרים כמו שהמציאו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו, 'משה קבל תורה מסיני' לומר לך: שהמדות והמוסרים שבזו המסכת, לא ברו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא, אף אלו נאמרו בסיני' (רע"ב אבות א א). כלומר: מכיון שמסכת אבות מדברת על ענינים הנוגעים לנורמה

כמה שנים יעבוד העבד? "שש שנים יעבד", רמז לששים שנות חיי האדם. "ובשבעת יצא לחפשי חנם" ככתוב: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" (תהילים צ י). "אם בגפו יבא בגפו יצא". אדם בא לעולם ללא עבירות והלואי שיזכה כך לצאת מן העולם. אך "אם בעל אשה הוא" שלמד הרבה תורה, שהתורה מכונה; "אשת חיל" (משלי לא י), אז "ויצאה אשתו עמו", כי דבר לא מלווה את האדם לעולם הבא, אלא רק התורה שלמד והמצוות שקיים. אבל "אם אדניו יתן לו אשה", שלפעמים אדם בעל כשרונות עצומים, אך אינו מנצל אותם, או, שלומד על מנת לקנטר אחרים "וילדה לו בנים" היינו חרושי תורה, שאומר ברוב כשרון (שקבל במתנה מה') אז "האשה וילדיה" כלומר התורה והחידושים יהיו לה והוא האדם יצא בגפו בלי כלום ותורתו לא תעמוד לו. "האשה תהיה לאדניה" ואין לו תורה לקחת עמו לעולם הבא.

ומוסיף בספר 'נועם המצוות': אפשר להעמיד זאת בכונת הפסוק: "שויתי ה' לנגדי תמיד", (תהילים טז ח) דהיינו: שיש דברים שהם לנגדי. כלומר: איני חפץ לעשותם, אך ה' צוה. וגם אם מדובר בדברים שבין אדם לחברו שלעתיים נראים מקובלים גם בעולם, כגון מניעת גזל ורצח וכד', שכל אחד מבין את טעמים, אנו עושים זאת כיון שה' צוה.

"כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם אם בגפו יבא"

עלי הגיון

'טוב שפרופאים לגיהנום'

רופא טוב, הוא זה המוכן להכנס לגיהנום, העיקר שיציל את חייו של החולה...

מרן הרב שך זצ"ל היה אומר במילתא דבריהותא שאת הרופאים צריכים בגיהנום, כי שם מצויים כל אלו שטובלים ומתייסרים ואילו בגן עדן כולם בריאים...

ומובא בספר 'חכמת חיים' על רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שהחזיק טובה גדולה לר"ר וואלך על שהקים את בית החולים 'שערי צדק'. והגם שר"ר וואלך היה יהודי ירא שמים שנהג לפי הנחיותיו של רבי יוסף חיים, נהג הרב לרצותו פעם בפעם על דברי חז"ל הנ"ל...

פעם אחת אמר לו כך: "רופא שצריך לטפל בחולה ולנתח אותו, יודע שלעתים הנתוח מסוכן והחולה עלול למות. חושב הרופא לעצמו: 'למה אני צריך לטול על עצמי את הסכון הזה? אם הוא ימות חלילה, אני אחיה האחראי ואני עלול לרשת גיהנום בעבור כך, לכן מוטב שלא אטפל בו'..."

לכן, רופא טוב, הוא זה המוכן להכנס לגיהנום, העיקר שיציל את חייו של החולה..."

היה רופא שנהג לטול סכום נכבד עבור הטפול בחולים. כששאלו אותו: "מדוע מחירי יקרים כל כך?" ענה: "כתוב: 'טוב שפרופאים לגיהנום'. ומי הוא ההולך לגיהנום? רופא טוב! דהיינו: מי שגובה סכום פשוט לבקור. ומדוע? כי ה' הביא את המחלה לחולה והוא צריך להוציא סכום כסף כדי להתרפא ואם אני אגבה סכום נמוך, הרי יגזור עליו לבוא לרופא שוב ושוב ולהוציא בכל פעם עוד סכום כסף עד שישלם את כל מה שנגזר עליו. לכן אני לא רופא טוב לב ואני לא הולך לגיהנום, שהרי אני מלכתחילה גובה סכום גבוה מאד ובכך גורם לחולים להתרפא מיד..." ■

"עמך" במשקה. שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר'. (קדושין כב.) כלומר מהמלה "עמך" לומדים שהוא יהיה שוה לך. וכן דרשו חז"ל: "עמך" בדומים לך'. (קדושין עו.)

והנה, עוד מובא בגמרא: אם אדם הולך בדרך עם חברו ויש לו רק קיתון אחד של מים ואם ישנו שניהם - ימותו שניהם ואם ישנה אחד מהם הוא ינצל. מה יעשה? אמר רבי עקיבא: בעל הקיתון ישנה והשני ימות. ומדוע? שנאמר "וְחַי אַחִיה עִמָּךְ" (ויקרא כה לו) - חיך קודמים לחי חבייך'. (ב"מ סב.)

ומפרש שם המהרש"א: "וְחַי אַחִיה עִמָּךְ" ש'מילת "עמך" משמע שיהא הוא טפל לך'. כלומר: אתה קודם לחברך.

וקשה! מדוע לגבי עבד עברי דורשים מן המלה "עמך" שהוא שוה לך. ואילו בפסוק "וְחַי אַחִיה עִמָּךְ" דורשים מן המלה "עמך" שהוא טפל לך?!

אומר ה'ליקוטי בתר ליקוטי' בשם ה'שבות יעקב': לענין "וְחַי אַחִיה עִמָּךְ", המשמעות היא שאם כתוצאה מן הצמא תחדל מלחיות, הרי אז לא שייך שהוא יהיה "עמך", לכן ברור שחיך קודמים. לעומת זאת, לגבי עבד עברי, מדוע הוא רוצה להרצע? "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ", הוא לא רוצה לצאת לחפשי. ואם האדון קודם, הרי אז לא טוב לעבד. על כרחך; שאם יש רק כר אחד, על האדון לתת אותו לעבדו ואז באמת "טוב לו עמך".

"כָּל אֱלֻמְנָה וַיְתוּם לֹא תַעֲנֶנּוּ" (שמות כב כא)

בספר 'שמושה של תורה' מובא כי מרן הרב שך זצ"ל סיפר על דודו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: שפעם ראוהו עולה לביתו וחוזר על עקבותיו, לאחר זמן קצר שוב עולה לביתו ושוב ממחר לדרת וכך חזר הענין על עצמו כמה פעמים. כששאלו אותו לפשר הענין הסביר: "בביתי נמצאת עוזרת אלמנה. וכשרציתי להכנס לביתי שמעתי אותה שרה. אם אכנס היא בודאי תפסיק לשיר, אך כיון שכאשר היא שרה זה בודאי מפיג במעט את צערה ומשכיח את צרותיה, לכן נמנעתי מלהכנס, עד שוידאתי כי הפסיקה לשיר מעצמה ורק אז נכנסתי לבית". ■

"והגישו אדניו אל האלקים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אָזְנו בַּמַּרְצֵעַ" (שמות כא ו)

מדוע רוצעים את אוזנו דוקא בדלת?

אומר רבי יהונתן איבשיץ: אדם זה המיר א-ל אחד באל אחר, דהיינו החליף 'ר' ב'ד'. לכן לוקחים אותו אל ה'ד' כלומר לדלת ורוצעים את אוזנו. ה'ליקוט יצחק' אומר: שהמטרה במעשה זה להראות לו שה' פותח דלת לשבים בתשובה.

אומר המדרש 'לקח טוב': לוקחים אותו לדלת ושם כבר יראו אותו אנשים שישכנעו אותו שלא להמיר את האלקים באדון אחר... התורה נותנת לך הזדמנות לצאת לחפשי לאחר שש שנים נצל זאת.

אומרת הגמרא: 'כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו' (קידושין כ.) ומדוע?

מובא בתוספות: 'דפעמים אין לו אלא כר אחד, אם שוכב עליו בעצמו אינו מקים; כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ' (דברים טו טז) ואם אינו שוכב עליו, גם אינו מוסרו לעבדו, זו מדת סדרם! נמצא, שע"כ צריך למסור לעבדו. והיינו: אדון לעצמו' (תוספות קידושין כ.). שאם יש לאדון כר אחד למראשותיו, חייב לתת אותו לעבד.

בספר 'שימושה של תורה' מסופר על יהודי אחד שישב ולמד אצל הרב שניידר באנגליה וכשלמדו מסכת קדושין והגיעו לסוגיא של עבד עברי, התפלא ואמר: איך יתכן הדבר, שלא די בכך שלא נותנים לו לעבד לעבוד בפרך, עוד צריך לפרנס אותו. ולא רק זאת, אלא, אם יש לאדון רק כרית אחת ויחידה - חייב לתת אותה לעבד?!

למחרת הגיע לשעור כשהוא רגוע ושל. "מה קרה?" שאלוהו. השיב: "הגעתי למסקנה שהגמרא צודקת! כי מי שיש לו רק כרית אחת, שלא יקנה עבד עברי! ואם קנה, מגיע שיקח לו את הכרית היחידה..."

מדיכן לומדים שאם יש לאדון כר אחד, הוא חייב לתת אותו לעבד?

שנאמר: "טוב לו עמך" (דברים טו טז) ודורשים חז"ל: "עמך" במאכל,

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

הקדמת קריאת המגילה בשל נתוח בפורים

ב. גם עתה רשאים להקדים, אך דוקא ליום י"ג ולפי גירסתם בתוספתא. (רבינו אפרים, מובא בריטב"א)

ג. אפשר להקדים אפילו ליום י"א. ומה שנאמר בתוספתא יום י"ג הוא לאו דוקא, אלא הוא הדין גם ב"ב ובי"א.

השלחן ערוך, תרפח ז פוסק: 'מי שצריך להקדים, יקראנה ב"ג או ב"ב או ב"א בלי ברכה. ואם אי אפשר להמתין עד ימים אלו, יש אומרים, שקורא אפילו מתחילת החדש' ומוסיף הרמ"א שכך נוהגים.

עוד כתב הרמ"א: שאם לאחר מכן יכול לקרותה ב"ד, הרי הוא חייב לחזור ולקרוא בפורים.

ופסק המשנה ברורה: שחזור וקורא ב"ד בברכותיה.

ולגבי מצות מתנות לאביונים, שהיתה נוהגת בבני הכפרים שהקדימו קריאת המגילה ביום הקריאה מהטעם שעניי הענים שבכפרים נשואות לזמן הקריאה, לקבל אז את מעותיהם, הרי לפי זה מי שעובר נתוח לפני פורים, אין לו להקדים את נתינת המתנות לאביונים לפני פורים. (ספר יד אפרים תרפ"ח). ■

מערכת 'חברותא' מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: מי שצריך לעבור נתוח שלאחריו יהיה בטשטוש מספר ימים, האם יכול לקרוא את המגילה מספר ימים לפני פורים, לפני שיעבור את הנתוח והאם צריך להקדים לתת מתנות לאביונים?

תשובה: בתחילת מסכת מגילה שנינו, שבני הכפרים היו מקדימים את קריאת המגילה כמה ימים לפני פורים. ומבארת הגמרא, שטעם הדבר הוא מפני שהם מספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים.

ומעתה יש לדון, האם רק לבני הכפרים היתה התקנה הזאת, או שכל מי שאינו יכול לצאת ידי חובת המגילה בפורים יכול להקדים ולקרות לפני כן?

ולפי הצד השני, שהתקנה היתה גם כלפי כל אחד שאינו יכול לקרוא בפורים, עדין יש לדון: האם גם בזמן הזה, שכבר בטלה 'תקנת בני הכפרים', עדין היא

קיימת לגבי מי שאינו יכול לקרוא את המגילה בפורים, או שכיום אי אפשר לצאת ידי חובת קריאת המגילה, אלא בפורים עצמו?

בתוספתא למסכת מגילה (פ"א ה"ב) שנינו: 'המפרש והיוצא להפליג בימם בספינת מפרש והיוצא לדרך - קורא ב"ד'. אך יש ראשונים הגורסים: קורא ב"ג. ואילו בירושלמי שנינו: 'מפרשי ימים והולכי מדבריות קורים כדרכם'.

ומצינו שלש שיטות בראשונים:

א. אחרי שבטלה תקנת בני הכפרים - קוראים רק ב"ד.

הלכה

'פרשת שקלים'

יש המוציאים ספר תורה אחד ויש המוציאים שנים

ברוב הקהילות נהגו להוציא שני ספרי תורה, אבל יש שמוציאים רק אחד. מאחר ש'פרשת שקלים' כתובה בסמוך לפרשת 'משפטים' ואין טורח צבור בגלילת הספר אליה. אלו הסוברים כך, אומרים, שבהוצאת ספר שני והגבתו יש טורח גדול יותר.

וכדי שלא יבואו לטעות ולא לדעת ששבת זו היא שבת שקלים, גברה ידם של הנוהגים להוציא שני ספרי תורה ולא רק ספר תורה אחד הנקרא לפרשת השבוע.

לא רק 'פרשת שקלים' מזכירה לנו שפורים קרב, גם מנהג נוסף שנוהג בכמה קהילות ישראל ממוצאי שבת זו. נהגו לקרוא במגילת אסתר במוצאי שבת זו, עד "בַּלְיָלָה תְּהוּא גְדָרָה" (אסתר ו) ובמוצאי השבת הבאה, עד סוף המגילה. ■

השבת קוראים, בראשונה מארבע הפרשיות המיוחדות, שבין כניסת אדר לכניסת ניסן ונקראת 'פרשת שקלים'. בזמן שבת המקדש היה קיים, היו מכריזים מראש חדש אדר ואילך שעל הצבור להביא 'מחצית השקל' לבית המקדש עבור קרבנות הצבור, התמידים והמוספים. בזמננו, כשבת המקדש אינו קיים ואין עוד אפשרות לקיים את המצוה קוראים ב'פרשת שקלים' בשבת שקודם ראש חודש ואף נותנים 'זכר למחצית השקל' בתפילת מנחה של תענית אסתר. ישנן קהילות שנוהגות להוסיף וללמוד בשבת זו משניות 'שקלים'.

בשאלה, כמה ספרי תורה מוציאים בשבת זו נחלקו הפוסקים:

מרפאת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 1982

כתר חרס'נה 570 ש"ח
שתל 1.490 ש"ח • תותבת 1.590 ש"ח
תותבת גמישות ללא וויים 2.990 ש"ח

הנחות מפתיעות למשפחות ברוכות ילדים,
לתלמידי ישיבות ובני תורה

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
03-5794757 • 052-8448443

עמותת "מוקדשי שמך"

משנכנס אדר מרבים בשמחה

נופש שבת פורים שכולו עונג ושמחה

בהשתתפות רבה של באר שבע

הרה"ג יהודה דרעי שליט"א
הרה"ג זמיר כהן שליט"א
את השבת ינעים גדול
החזנים והפייטנים

במוצ"ש קריאת מגילה סעודת מלוח מלכה ומסיבת פורים עם הזמר שחקן **יוסי אזולאי** ומשמח לבבות

ביום ראשון סעודת פורים עם המלך ברוב עם עם הזמר שחקן **יוסי אזולאי** בהופעה מלאה

הפתחה בהשתתפות משמח הלבבות פעילות לילדים עם נתן הליצן ודוד החקיקן

לפרטים והרשמה:
054-4740984 050-3676353

להר בקדשי

רחוב האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

למבירה ספרי תורה מהודרים

שנכתבו ע"י סופרים מומחים ויראי שמים

בכתב ספרדי, בית יוסף, והאר"י

מבצע מיוחד

כל הרוכש ספר תורה עד חג הפסח יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל)

כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי
052-8077722

יעמדו על הברכה

דניאל בן פראנצ'סקה יזכה לחזור בתשובה שלמה ודיווג הגוף	אלברטו בן שרה יזכה לחזור בתשובה שלמה	ברכה והצלחה לדרך ב' ג' קליין
גבריאל בן דינה יזכה לחזור בתשובה שלמה ולבנות בית בישראל	רפואה שלמה לאליהו בן יריס	רפואה שלמה לשרה בת מיסה

ישמח משה

1 נופש פורים

במלון המלך שלמה המפואר - עבריה

מיום שישי עד ראשון י"ב - י"ד באדר
(2-4/3/07 למנינם)

עם הרבנים:
הרב מרדכי איפרגן שליט"א
הרב שושן מיכאל שליט"א

מיום שישי עד מוצ"ש י"ב - י"ג בניסן
(2-3/4/07 למנינם)

לפרטים: טל' רב קווי 03-6783030

לא כל יום פורים משנכנס אדר מרבים בשמחה

שבת וחג פורים באוירה מיוחדת עם אוצרות חיים

בהשתתפות הרב ישראל נח ברגר שליט"א
הרב אורי יצחק שליט"א
הפייטן דוד שלמה שירו הי"ד

בימים שישי-ראשון 3 ימים 2 לילות פנסיון מלא מיום יב' אדר 2.3.07 עד יום א' יד' אדר 4.3.07

במלון 'סול מרין' * * * **נהריה**

- עונג שבת עם כבוד עשיר
- גלאט כשר עם משגיח צמוד
- הפתעות וממתקים לילדים
- פעילות מגוונת לילדים והגרות
- מסיבת פורים מיוחדת

החלה ההרשמה לשבת הגדול ולחג הפסח מספר מקומות מוגבל כל הקודם זוכה

לפרטים והרשמה:
050-3131740 03-6880091

שון בן ג'וליאט ויצחק בן רחל יזכו להיות צדיקים ויראי שמים

ברכה והצלחה למשפחתו של משה בן דניס

רפואת הנפש והגוף ודיווג הגוף לדורינה בת סרח

רפואה שלמה למסעודה בת ליוזה

חיים ודניאל בני רות יזכו לחזור בתשובה שלמה ולעזוב הגויים

רחמים בן מרים ואשתו רות בת ג'וליה יזכו לחזור בתשובה שלמה ונחת רוח מילדיהם

כל המעוניין לזכות ולהיות שותף בהפצת **420,000** עמודי התורה של 'גזי המלך' בכל שבוע, יתרום 500 שקלים

לע"י, רפואה, זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכי' ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל

03-6762226 050-6500666

מחיר 1 ש"ח

יצא לאור

The News

05.02.07 בס"ד, י"ז שבט תשס"ז
www.shofarnews.co.il 03-6762226 טל. 52178 הרג' מיקור 7841 ת.ד. 52178
מחיר: 1 ש"ח
החדשות מבית-ארגון נאפת המריל: סיפור ניוז בעיני עורך אחראי: עיר חיים כפיר עורך ראשי: יצחק נחשוני

סורי זהב

רומט"ל אשכנזי

רומט"ל אשכנזי נציג המסלול

הולכים אחר הרוב

השכחו את כל מה שספרו לכם רוב הושבי מדינת ישראל, 58% מתגוררים לפתחת תנויות בשבת ומתגוררים בשמירה על אסיה היורדי של המדינה. כך עולה מסקר ynet וארגון גשר שהתפרסם היום בצורה הפתעה לא מות גדולה הוא העובדה ש-38% מכלל הסבורים שצריך לסגור את התנויות בשבת אפילו אינם מתגוררים עצמם כסמורמים, אלא כחילונים.

מסתמן: פרופ' רייכמן שר המשפטים

המפלגות החרדיות מזהירות את אולמרט: זו חציית קו אדום

של ישיבה, רייכמן, מרופ' למשפטים, אולמרט, כי מינוי שכזה הוא חציית מראשי המרכז האקדמי הבינתחומי קו אדום ועלול להוביל לתזקת יחסים בתוצאות, נבחר לכנסת הנוכחית מוחלט בין כל המפלגות החרדיות לבין במרס-ה-11 בדישית קרימת אר פיש קרימת. תפקיד שר המשפטים מעניק משהתברר לו כי למרות שרק התנך הממשלה את הרון הרביעים החשש הוא שרייכמן, הובטל לו, מועד ראש הממשלה את בעל האיריאוליות האנטי דתית יצל תיק התנך למפלגת העבודה. המפלגות החרדיות מתנגדות חריצית את מעמדו, ולמדינה שתוא יהיה אמן עליהם. למינוי של רייכמן והם התבררו ליועץ

דרכות צבאית בישראל בשל המהומות בעזה

המהומות הפנימיות וקצין לארועי הדמים בעזה ואמר כי ישראל הרעים הדרדי בקרב הפלסטינים מקה לרגיעה ומיחלת לשיטת משגי בעות נמשכים, על רקע החסלמה עברי הקו לכל אורכה של הרצועה. המשנה לראש הממשלה המעון פרט, אמר בישיבת הממשלה כי לישראל אמר להועדב במלחמה הפנימית ברצועת עזה. "צריך להשאיר את עזה לערבים, אגבתי יצאנו משם כדי לא להכנס שוב. כל התערבות של מדינת ישראל בכססוק חסב נוק ולא תיחום הבקר בישיבת הממשלה תועל ברבר".

יש לי מושג

אוראל רייכמן

באמצע שנת ה-80 יום רייכמן בראש צוות שניסה הצעת חוקי ישראל, שבה דובר על בחירה כונה לראשות הממשלה מתוך כונה לצמצם את השפעתם של החרדים בישראל. היה גורם שיוני בחיוביות של הנוי שיעלמה בינתים הוא עמד בראש ההפגנה תחת הסימה "לעצור את החרדים".

חמות של כבוד קרימה הוא שמו של פרופ' אוריאל רייכמן, מפיסד קרימה ומעבר חבר הנדעין המייסד

Finotec

www.FINOTEC.com

שותף עסקי יקר, 3 טריליון דולר מתגלגלים מדי 100 שנה, השוק הגדול בעולם. חברת המהדר החברות צפת גדול פי 20 במהלך השנתיים הקרובות! ואיפה אתה בתמונה?

שותף עסקי של פינסק תוכן להנות מתוכנית השותפים המהפכנית Profit Share. פינסק חברת המסחר המטריח היחידה בישראל, בה תרווח גם כשלקוחותך מחוץ.

הרשות לניירות ערך והתקרקות מבסחה ומקיימת חייג 2021

עסקים, חנויות, מפיצים, אנשים פרטיים המעוניינים למכור את העתון בכל רחבי הארץ ברווחים גבוהים או לפתוח קו באזורם או באזורים שונים יפנו לטל: 050-6500666 • 03-6762776